

*A határozati javaslatok elfogadásához
egyszerű többség szükséges!*

4. számú előterjesztés

Báta Község Önkormányzata képviselő-testületének 2025. február 14-én,
7.00 órakor megtartandó soron következő ülésére

Beszámoló a Tájház és a Halászház 2024. évi működéséről

Előterjesztő: Sebestyén István polgármester

Készítette és a törvényességi ellenőrzést végezte: Balogh Györgyi jegyző

Tisztelt Képviselő-testület!

Báta Község Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2020. (I.22.) önkormányzati rendeletének 2. §-a alapján a testület minden évben elfogadja munkatervét, mely alapján a Tájház és a Halászház megbízottja beszámolót készít az előző évben végzett szakmai tevékenységekről.

Balogh Imréné Tájházi megbízott elkészítette az intézmény 2024. évben végzett szakmai tevékenységéről a beszámolót.

Kérem a tisztelt képviselő-testületet, hogy a beszámolót megtárgyalni és azt elfogadni szíveskedjen.

Határozati javaslat:

**Báta Község Önkormányzat képviselő-testületének .../2025. (II.14.)
határozata:**

**a Tájház és a Halászház 2024. évi működéséről szóló beszámoló
elfogadásáról**

Báta Község Önkormányzatának képviselő-testülete megtárgyalta a Tájház és a Halászház 2024. évi működéséről szóló beszámolót, melyet az előterjesztett tartalommal elfogadott.

Felelős: Sebestyén István polgármester

Határidő: azonnal

Báta, 2025. február 03.

Sebestyén István polgármester

Beszámoló a Tájház és a Halászház működéséről

Báta Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2025. február 14-i ülésére

Tisztelt Képviselő-testület!

A Bátai Tájház és a hozzá tartozó Halászház működéséről legutóbb 2024. szeptember 25-én tartott képviselő-testületi ülésen adtam számot a leköszönő testületnek. Jelen beszámoló annak nyomán készült, kiegészítve a 2024. teljes évre vonatkozó adatokkal.

Az első kiállítóhelyet Báta Község Önkormányzata alapította 1990-ben az Óvoda utca 6. szám alatti épületben. A Bátai Általános Művelődési Központ részeként működött az óvoda, iskola, könyvtár, művelődési ház mellett. Először 1994-ben, majd a Báta Fő utca 86. szám alá történő áthelyezését követően 2004. május 5-én kapott végleges múzeumi működési engedélyt, melynek módosítására az általános művelődési központ megszűnését követően 2012-ben került sor. Az MK/27662/2012 nyilvántartási számú működési engedélyben az intézmény fenntartója Báta Község Önkormányzata, elnevezése Bátai Tájház lett. A szakfelügyeleti javaslat szerint a Halászház külön működési engedélyt nem kapott, a Bátai Tájházhhoz kapcsolódó kiállítási épületként van feltüntetve, a kiállított tárgyak a tájház leltárában szerepelnek. A tájház szakmai besorolása szerint közérdekű muzeális kiállítóhely, néprajzi gyűjteményt foglal magába.

A legutóbbi beszámoló óta eltelt időszakban a muzeális intézmények működésének jogi szabályozása lényegesen nem változott. *A muzeális intézményekről, könyvtári ellátásról és a közművelődésről 1997. évi CXL törvény* hatálya alá tartozik a tájház, mint *közérdekű muzeális kiállítóhely*. A közérdekű muzeális kiállítóhely az a jelentősebb önálló gyűjteménnyel nem rendelkező intézmény (pl. emlékház, tájház, galéria stb.), amely a miniszter engedélyével jogosult a kulturális javak, épületek vagy épületegyüttesek tartozékaikkal és berendezéseikkel együtt történő bemutatására.

A működési engedély kiadásának szakmai feltételeit a muzeális intézmények működési engedélyéről szóló 376/2017. (XII. 11.) Korm. rendelet szabályozza.

- A fenntartónak biztosítani kell a muzeális intézményt befogadó épületben az *állományvédelem szempontjainak megfelelő, állandó kiállítás bemutatására alkalmas kiállító helyiséget*, és az épület mechanikus vagy elektronikus védelemmel való ellátását.
- A közérdekű muzeális kiállítóhely *ajándékozás, öröklés, saját előállítással létrejött gyűjteményt* mutathat be a kiállításában, ha a kulturális javakat a muzeális intézmények

nyilvántartási szabályzatáról szóló miniszteri rendelet szerinti hitelesítés nélküli *alapleltárba* vagy *külön nyilvántartásba vette*.

- A muzeális intézménynek a kulturális alapellátás feladatainak teljesítése érdekében a szakágának megfelelő *állandó kiállítást kell bemutatnia*, amely – a november 1-jétől március 31-éig terjedő időszak kivételével – hetente legalább három napon át, naponta legalább négyórás nyitva tartás és múzeumi közművelődési szakember jelenléte mellett látogatható.

- A kiállításához és a Nemzeti alaptantervhez illeszkedő *közművelődési és múzeumpedagógiai szolgáltatásokat kell nyújtania*.

Szakmai támogatást a Tájházak és Szabadtéri Múzeumok Szövetsége és a Magyarországi Tájházak Igazgatósága nyújt a tájházakban dolgozók számára kiadványok, továbbképzések, szakmai konferenciák szervezése formájában.

Báta Község Önkormányzata Képviselő-testülete 68/2013.(IV.17.) számú határozatával elfogadott szervezeti és működési szabályzat és szakmai program alapján folyik a munka a tájházban. Az intézmény tevékenysége: Múzeumi gyűjteményi, kiállítási, közművelődési és közönségkapcsolati tevékenység.

Szakmai feltételek teljesülése

Épület és állományvédelem

A Bátai Tájház Báta Fő utca 86. szám alatti 1065 m² területű portáján a beépített összes alapterülete: 479 m², ebből hasznos alapterület 421 m², összes helyiség száma: 19 db. Ebből: kiállító helyiség (a kiállítás és annak előtere, folyosója) 14 db, alapterülete: 364 m²; gyermek-foglalkoztató, műhely: 1 db, 34 m²; raktár 2 db 24 m²; mellék helyiség 1 db.

Az egyes ingatlanok műemlékké nyilvánításáról, valamint műemléki jelentőségű területé nyilvánításáról, illetve műemléki védettségének megszüntetéséről szóló 53/2011. (VIII. 25.) NEFMI rendelet műemlékké nyilvánította a tájházat. A védetté nyilvánítás céljából az 1887-ben épült népi lakóépület és melléképületei (magtár, pajta, istálló, présház, kocsiszín és góré) építészeti értékeinek, valamint a bennük megőrzött eredeti berendezések megőrzését jelölte meg. A műemléki védettség és a múzeumi működési engedély kritériumainak való megfelelés alapján a 27/2015.(VI. 2.) MvM rendelet a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről a Magyarországi tájházak hálózata tagjaként a Bátai Tájházat is nyilvántartja.

A Halászház Báta, Óvoda utca 6. beépített összes alapterülete: 160 m², ebből hasznos alapterület: 152 m². Az összes helyiség száma: 8 db, ebből kiállító helyiségek (a kiállítás és

annak előtere, folyosója) száma: 7 db, alapterülete 152 m², mellékhelyiség: 1 db.

A kulturális örökség megóvása érdekében elsőrendű feladat az épületek karban tartása, építészeti értékeinek megőrzése. A Halászház épületének állagmegóvására 2017-ben, a Tájház állagmegóvására 2019-ben került sor. Mindkét épület állapota jó. Beázás, penészedés sehol nem tapasztalható. Az épületek megfelelnek az állományvédelem szempontjainak. A kiállító helyiségek állandó kiállítás bemutatására alkalmasak. A tájház lakóépülete és a műhely mechanikus és elektronikus védelemmel való ellátása biztosított.

Továbbra is súlyos problémaként merül fel mindkét háznál a *nagykapuk és a kiskapuk cseréje*. Eltörött a tartóoszlopnál a deszkalap. Viharos szél esetén fennáll a veszélye, hogy kidől. Nagyon fontos lenne mielőbb lecserélni a kapukat. Az *utcai homlokzatok* erősen ki vannak téve az időjárás viszontagságainak, ezért ismét meszelésre szorulnak mindkét épületnél. A *homlokzati falon lévő ablakok* elkorhadtak a csapadékvíz miatt. Restaurálásra vagy az eredetinek megfelelő után gyártásra lenne szükség. Halászház épületének Népi Építészeti Program keretében történő felújításához építéstörténeti tudományos dokumentáció és műemléki értékleltár készült, mely a felújítási javaslatokat tartalmazza. Megoldandó probléma a Tájháznál a *víz és szennyvízelvezetés felülvizsgálata és az udvar téglaburkolatának felújítása* vagy a téglák elszállítása az udvarból és a Halászház udvarának rendbe tétele.

A tájháznál a kocsiszínbén, présházban, pajtában, istállóban valamint a Halászház épületében nincs semmilyen védelmi berendezés. Indokolt lenne mindkét helyen *térfigyelő kamerák* elhelyezése.

Állományvédelmi szempontból a lakóépületben a berendezés és a textilanyag állapota jónak mondható. Szakember által végzett restaurálásra szorulnak a keretes képek, 89 db. A nyitott színben elhelyezett fából készült 319 db, és a fémből készült 265 db tárgyak ki vannak téve az időjárás viszontagságainak. Szükséges lenne ezeknek az eszközöknek a *konzerválása*, szú és rozsda elleni védelme. A vármegyei hatókörű városi múzeum 2024 szeptemberében helyszíni bejárás keretében felmérte az állományvédelmi helyzetet a tájházban. Remélhetőleg segítséget nyújtanak majd a tárgyak restaurálásához.

A kocsiszínbén galambriasztó fémtüskék felszerelése lenne szükséges, mert a madarak ürüléke szennyezi a tárgyakat.

Gyűjtemény és nyilvántartásba vétel

A muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról szóló 20/2002. (X. 4.) NKÖM rendelet előírja a papír alapú nyilvántartás készítését. Három lezárt leltárkönyve, egy jelenleg

vezetett leltárkönyve és egy gyarapodási naplója van a tájháznak.

Gyűjteménygyarapodás 2024-ben 125 db tárgy volt, melyek leltárba vétele megtörtént. Tárgyi gyűjteményi anyag 2024. december 31. napján néprajz szakágban egyedi leltározott tárgyak száma összesen 4028 db. Kiállított tárgyak száma 3304 db, ebből tájházi enteriőrben 2969 db, halászlé kiállításban 334 db látható. A ki nem állított 724 db fotó, rajz, kézirat, népi vallásos nyomtatvány a tájház műhelyének fiókos szekrényben az egyéb tárgyak raktárban vannak elhelyezve. Digitálisan feldolgozott, fényképpel is ellátott leírókartonok száma 2024. december 31-én 4028 db. A műtárgy-anyaghoz mutató rendszer készült, melyből 524 fő adományozó és örökhagyó neve vált ismertté (http://www.bata.hu/tajhaz_adomanyozok), sajnos nem teljes a névsor, számtalan tárgy ajándékozójának a nevét nem ismerjük. Gyarapodási naplóban leltározásra vár még 226 db irat. Ezen kívül egy tucat Bátával kapcsolatos szakdolgozatot és tanulmányt őriz egy-egy példányban a tájház.

Kiállítások

Bátán a vízszabályozások előtt a lakosság megélhetési forrása a földművelés mellett az ártéri gazdálkodás, a halászlé, a legeltető állattartás volt. A 19. század második felében befejeződött vízszabályozások következtében az áradásoktól megkímélt területeken a földművelésből élők nagy jövedelmekre tettek szert. A gazdagodás lehetővé tette munkaeszközök fejlesztését, maga után vonta az építkezést, a lakásberendezést és viselet változását is.

A táj átalakulása és a gazdálkodás változásai a 19. században a Sárközben, Bátán állandó kiállítás a 2019-ben elvégzett épület felújítást követően lett újrarendezve. A kiállítás térbeli és időbeli keretét az épületegyüttes szabta meg, amely a falu felső részén helyezkedik el ahol a 19. század végén, a Duna szabályozását követően jómódúvá vált katolikus parasztcsaládok építettek házakat. A lakóépület külső megjelenése, a korszerűbb építőanyagok, a díszítvények, a lakóhelyiségek számának a növekedése, a tisztaszoba létesítése jól mutatták a polgárosulási törekvéseket. Kritikaként fogalmazódhat meg, hogy a kiállítás a módos parasztságra helyezi a hangsúlyt. A faluban az ő életrendjük volt a mértékadó, vágyott elérendő cél más társadalmi rétegek számára is. Ez nem jelenti azt, hogy a kiállítás kizárólagosan róluk szól. Az ajándékba adott tárgyakon keresztül a falusi társadalom minden rétege képviselteti magát vagyoni helyzetéről, felekezeti hovatartozásáról függetlenül. A kiállított tárgyak azt reprezentálják, hogy az itt élő emberek mit tartottak megőrzendőnek a saját kultúrájukból.

A Halászléházban látható *Ősi mesterség a halászlé Bátán* állandó kiállítás felújítására

2023-ban került sor. A halász eszközöket bemutató helyiségben Bakó Jenő fotóriporter 1965-ben készített fotói a bárkánál történő halászatot idézik fel. Felkerült a falra a Duna egy részének és az egész Sárköznek a rendezési tervéről 1834-ben készült térkép másolata, valamint Magyarország halait bemutató táblák.

A berendezéskor az volt a szándék, hogy a halászház és a tájház kiállításain végig követhető legyen a táj átalakulása következtében a gazdálkodásban végbement változás, és annak hatása az itt élő emberek életére.

A tájház műhelyében a hagyományos kézművesség tovább élése jegyében *A sárközi hímestojás bölcsője Bata* hímestojás kiállítás mellett új állandó kiállítás berendezésére került sor *Népművészetől a népi iparművészetig* címmel, amely a népművészetből kibontakozó népi iparművészeti alkotásokat, a 20. század második felében készült szőttéseket, hímzett terítőket, gyöngygallérokat, faragott tárgyakat mutat be.

Közművelődési, múzeumpedagógia és közönségkapcsolati tevékenység

A kiállítások és rendezvények valamint a tárlatvezetések látogatóinak a száma 2024. évben 365 fő volt, ebből óvodás: 47 fő, diák: 62 fő, külföldi látogatók becsült száma: 4 fő. Teljes árú belépőjegyet váltók száma 23, kedvezményes árú belépőjegyet váltók száma 103, ingyenes látogatók 239 fő.

Múzeumpedagógiai foglalkozás 5 alkalommal volt, 65 résztvevővel. Szabadidős gyermekfoglalkozás 2 alkalommal, 26 résztvevővel volt. Szabadidős közösségépítő programokra (Civil szervezet, múzeumbarát kör) 7 alkalommal, 36 fő részvételével került sor. Tudásközvetítő program (magyar nyelvű tárlatvezetés) 5 alkalommal volt, 112 fő részére.

A Batai Tájház a különböző korosztályok érdeklődési körének megfelelő programajánlataival lehetőséget kínál arra, hogy tartalmasabbá tegye a látogatás élményét, segítse a hatékonyabb ismeretszerzését. A helyi népművészeti, néprajzi, kézműves, építészeti és kulturális értékek, örökségek bemutatására nyolc témakörökben kérhető tárlatvezetés (http://www.bata.hu/tajhaz_tarlatvezetes). Múzeumpedagógiai programok segíteni kívánják az iskolai és az iskolán kívüli nevelés céljainak elérését. Ajánlott témakörök: a népi építkezés, berendezés, táplálkozás, népviselet, paraszti munkák, mesterségek, családi és társadalmi kapcsolatok, jeles napok, ünnepek (http://www.bata.hu/tajhaz_muzeumpedagogia). Folyamatosan bővül az interaktív múzeumpedagógiai eszközkészlet. Kirakók, színezők, építőkockák mellé a Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Gimnázium 13. évfolyamos Divatstílus- és Jelmeztervező, valamint Textilműves diákjaival közös projektben a sárközi

viseletet bemutató mágneses öltöztetős babák készültek.

A kulturális javak minél szélesebb körben történő megismertetése érdekében az interneten való jelenlét fontossá vált. Bata község honlapján egyszerű struktúrával, statikus adattartalommal van jelen a tájház http://www.bata.hu/tajhaz_tajhaz. Facebook közösségi média felületen a követőinek száma 766. Elérhető a Magyarországi Tájházak Szövetsége honlapján <https://tajhazszovetseg.hu/tajhaz/batai-tajhaz-es-halaszhoz/> a tájház és a halászati kiállítás ismertetője. Múzeumpedagógiai programajánlata szerepel a Szentendrei Skanzen honlapján a Múzeumi a'la, carte kínálatában: <https://www.mokk.skanzen.hu/muzeumi-a-la-carte>.

Informatikai ellátottság

Internetkapcsolatot kábelmodem biztosítja a tájházban. Az internetkapcsolat keskeny sávszélességű. Nincs belső hálózat, nyilvános Internet-terminál, nyilvános Internet elérési pont, digitális alkalmazás a kiállításban. Nincs elektronikus jegyértékesítő rendszer. Egy asztali számítógépen van helyben elérhető saját, nyilvános digitalizált tartalom. Valamint digitalizált tartalom kivetítésére rendelkezik a tájház egy projektorral és a hozzá szükséges vetítívászonnal. Ezen kívül a munkavégzéshez egy hordozható személyi számítógép áll rendelkezésre a nyilvánosság számára nem publikus adatok feldolgozására és tárolására. Valamennyi eszköz eléggé elavult, 2008 óta van használatban.

Kérem a tisztelt Képviselő-testületet, hogy a beszámolómat fogadja el.

Báta, 2025. február 5.

Balogh Imréné
Tájház vezető